

✠ POČÍŤAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBŮ

12. číslo

Budyšin, december 1978

Lětník 28

Hrono za december:

Připovědajće mjez ludami jeho džiwy

Jesaja 12,4

Štóz naše hrono z němskim přeložkom přiruna, tón pytnje, zo steji tam město „džiwy“ skutki. Ale tu tón rozdžěl po mojim zdaću cyle tak wulki njeje, kaž so najprjedy býć zda. Njesu bože skutki poprawom džiwy, tež, hdyž můžemy tu něšto rozjasnić a rozklasé? Njeje to džiw, zo Bóh skutkuje, tež džensa a tež pola nas? Tak chcemy naše hrono wobhladować jako wuprajenje wo božich skutkach, kiž su džiwy.

W skutkach so pokaza wašnje čłowjeka. To spóznamy na mnohich přikładach w našej wokolinje. Ale tež wo Boze můžemy prajić: W skutkach so pokaza wašnje Boha. Što můžemy z božich skutkow wo božim wašnju spóznać? Kajke su bože skutki?

Swjate pismo hižo na přenjej strone wo božim skutkowanju řeči: Wón je njejesa a zemju stworil; wšitko woť njeho přindže. Tak můžemy tež w stwórbje bože skutki widžec.

Nimo toho widži Swjate pismo tež w stawiznach božu ruku. Stawizny luda Israela su za Stary zakon jenož zrozumić z wěry do božeho wjedzenja. Zo je tutón mały a slaby lud so džeržal a zachował samo w cuzej wokolinje Babylonskeje, je džiw – je boži skutk.

Profeća pak připowědaja bože skutkowanje tež za přichod. Woni pokazuja na wosobu, kiž Bóh sam póscele a přez kotrehož Bóh wosebje skutkuje. W hodownym času slyšimy připowědanje wo Mesiasu, kaž su Micha, Jeremia a Jesaja jo wuprajili. Zo Bóh swojeho zbóžnika póscele, to so samo woť so njerozumi, ale z toho spóznamy, zo Bóh so wo čłowjekow stara a za to něšto do skutka staji.

W adwentskim a hodownym času myslimy wosebje na to, što je nam Bóh přez Jězusa Chrystusa dobrego přinjesl. Zo je Bóh swojeho syna k nam do swěta pósłal, je džiw, kiž božu lubosć k nam pokaza. Spytamy tola w adwentskim času jónu so do tutoho džiwu zanurić a chwile za bože skutkowanje měć, zo bychmy přez to bože wašnje a to rěka božu lubosć a smilnosć spóznali a z tym Boha sameho. Čas pak dyrbymy sebi za to wzać, runje w času přihotowanjow a kupowanjow, hđež telko prócy a džěla na nas čaka, zo by hody wšitko rjenje bylo. Jeli za najwažniše, mjenujcy za boži dar k hodam,

Linolorězba

Hildegard Pöttsch

za Jězusa Chrystusa, chwile nimamy, potom smy zmysl tutoho swjateho časa skomdžili.

Naše hrono pak nětko jenož njepraji, zo mamy na bože skutki džiwac, ale zo mamy je připowědać.

Wězo dyrbju najprjedy bože skutki spóznać, ale to wote mje spóznać njemóžu zatajić. Štož sym wot Boha spóznał, mam druhim připowědać. To naše hrono wupraji. Wězo njemóže kóždy do druhich krajow, zo by ewangelij připowědał, ale wón to tež njetrjeba. Je přeco jenož mala horstka, kotřiž jako předaržo Jězusa Chrystusa k druhim ludam du. A tola mamy nadawk připowědanja, a to tam, hdžež smy my žiwi, to rěka w swojej wokolinje a pola tych, z kotrymiž smy žiwi. Připowědanja so njemóžemy wzdać, dokelž bože słowo

nas k tomu namolwja. Ale připowědanje ma so tak stać, zo druhu zrozumi, wo čo nam při tym dze. Formy připowědanja su při tym wšelakore, hladajo na tych, kotrymž chcemy powěseć wo Jězusu Chrystusu přinjesć. Ale we wšitkich formach ma samsny wobsah wostać! Powěseć wo božich skutkach, z kotrymiž nam telko dari a na čož runje hody myslimy. Njeh nam Bóh da spóznać swojich skutkow a móc za připowědanje swjateho ewangelija.

Albert

Wutroba wutrobu pyta

Nosaćicy

Što wěš wo Nosaćicach? Němski leksikon praji: mała wjes k pońocy wot Lubija z 353 wobydlerjemi zboka wšěch wulkich dróhow.

Što ma so cyrkwince wo Nosaćicach rjec? Mała wosada ewangelsko-lutherskeje sakskeje krajneje cyrkweje z 321 dušemi. To wšak njeje wjele.

Wuznamny pak je Nosačanski boží dom. Z lěta 1972 jón wuporjedžamy. Daloko zhladuje nětk jasna cyrkej do kraja. Restawrator Willi Kutzner z Freitala je rjemjesnikow nawjedował a sam tež wjele do ruki wzał. Cyrkej je znutřka jasnje wumolowana ze zelenymi a brunymi barbami. Klětk a loža matej zaso wobrazy a pyšne barby kaž prjedy. Tuchwilu so wołtar wobnowja. 8. 7. 1979 změje naša wosada 300lětny jubilej swjateho wobstaća.

To njeh je nam přičina, zo wróco hladamy do stawiznow wosady. Bohaće bu boží dom před 300 lětami wuhotowany. Mjedžane zwony z tu-toho časa džensa hišće wosadu kemši wołaja. Tež rjane swěćniki a spowědny grat mamy hišće. Hižom do lěta 1679 bě tu někajka kapała za bože služby. Najskerje bě tu tež něhdy pohanska swjatnica, prjedy hač nowi knjezojo křesćansku wěru do Hornjeje Łužicy přinjesechu.

Za Serbow pobožne a narodne žiwjenje mějachu Nosaćicy wuznam. Tu narodži so w lěće 1724 Hadam Bohachwal Šerach, pozdžišo farar w Budyšinku, pčolar, prirodospytnik, předewšěm pilny spisowacel pobožnych a wědomostnych knihow. Bohužel wumrě młody, hakle 42 lět stary.

Tu skutkowaše jako farar 43 lět dolho (1849–1892) Michał Domaška, rodženy w Komorowje p. Rakec, horliwy Serb, wobdarženy basnik, z kotrehož pjera mamy wjele pobožnych kěrlušow. Jeho najwážniše džěto drje běše wudaće „Zionskich hłosow“, do kotrychž bě sam wjele přinošował. Mjenje znate je, zo mamy z jeho pjera patriotiski spěw: Naše Serbstwo z procha stawa.

W samsnym času bě w Nosaćicach za kantora a wučerja Jan Bartko, kotryž ma tohorunja w stawiznach serbskeje literatury wažne mjeno, wosebje přez swoje „Bibliske stawizny za serbsko-němske šule“, kotrež so hač do fašistiskeho časa w šulach wužiwachu.

Z wulkej džakownosću spominaja Serbja na poslednjeho Nosačanskeho fararja Korlu Wyrgaća (1913–1956), kotryž je z wulkej swěru 20 lět dolho

Wołtarnišćo w Nosačanskim božim domje

Pomhaj Bóh redigował (1917–1937), doniž njebu wot fašistow zakazany. Pomhaj Bóh bě w swojim času tydźenik.

Nosaćicy su nětko filiala wot Ketic. Zo pak běchu Nosaćicy wěstu samostatnosć wobchowale, bu tu městno za kantora-katecheta postajene. Přeni tajki zastojnik je kantor Strahl. Wón bydli na farje a ma nimo swjateho kantorstwa a podawanja nabožiny tež zarjadnistwo wosady wobstarac. 21 lět nětko w Nosa-

ćicach skutkuje a jeho mandželska z nim, kaž by była fararka po lutherskim wašnjem. W blišim času pak chcetaj so k swojej džowce do Beiersdorfa přesydlit. Što budže z Nosaćicami? Derje by było, by-li so znowa kantor-katechet za wosadu pomjenować móhl. Fara so hodži za wšelke nadwosadne potreby wutwarić.

Dosaha wam, tole wo Nosaćicach wědžeć? Jeli nic, tak nas wopytajće. My wam rady wšitko pokazamy a rozpowědamy. Heinz Strahl

A wy budzące swędčič

Jana 15,27

Zawod

Praša-li so wo zmysle žiwjenja čłowjek, kotryž wěri do Boha, je přičina tajkeho prašenja a wotmołwa na njo cyte hinaša, hač hdyž tuto prašenje staja — ze wšej chutnosću — čłowjek, kotryž nad sobu njewidzi lubosćiwu a při tym sylnu božu ruku, kotryž njewuznawa Boha jako swojeho Knjeza a Wótca. Wěrjacy čłowjek wě, zo ma ze swojeho žiwjenja sćinić, štož by mělo bože spodobanje. Wón wě, zo ma jeho cyte žiwjenje, a to we wšém, być swędčenje jeho wěry. Swędčenje słowow a skutkow słuša hromadže. Dokelž možno njeje, woprawdže wěrić a nic po swojej wěrje žiwy być. Runje kaž možno njeje, wo tym njerěć, štož w swojej wutrobje nošu. Woboje tak samozrozumliwje hromadže zwisuje, kaž dychanje a čepjenje wutroby.

Cyrkej w Nosaćicach

Dwanaće postavow wuběramy ze Serbow zańdženosće, postawy, kotrež swędčachu ze słowom a žiwjenjom. Dwanaće wosobinow, znate ze stawiznow a literatury. Dwanaće čłowjekow, kotřiž lubowachu Boha z cyłej swojej dušu a swój serbski narod wyše wšeho, kotřiž lubowachu, džělaču a swędčachu.

Wšitkich jich znajemy, ale zanurmy so znowa do jich lubosće, jich džěła a jich swędčenja, kotrež su podali w swojim času, ale kotrež by dyrbało a móhlo tež nam w našim času jasnje rěć.

I

Štož běše mi dobyt看, sym Chrystusa dla za škodu dźeržał. Přetož woprawdže mam wšitko za škodu, porno wulkemu póznaću Chrystusa Jězusa, mojeho Knjeza, kotrehož dla sym wšitko za škodu dźeržał, a mam jo za nje-dobre, zo bych Chrystusa dobył. Fil, 3,7–8

Baseň žiwjenja so skónči...

To běše čemna, bjezhwězdna nóc. Čma však běše mjehka, kaž je to w nalěću. W tajkej nocy so derje spi a so tež derje přemysluje. Nóc, w kotrež so pisaja wěrne a sylne basnje.

W malej stwičce w Budyšinje dopisowaše runje tajku sylnu, jasnu a čistu baseň Jan Bartko. Wučer Bartko. Pčolar a zahrodkar, organist a dirigent wjele, wjele młodžinski chórów. Spisowačel a basnik. Dobry čłowjek. To běše wutoru, 18. róžownika 1900, hdyž Jan Bartko dopisowaše baseň swojeho žiwjenja.

Wón ležeše změrom w swojim ložu. Ze šěroko wočinjenymaj wočomaj hladaše wokoło sebe. Sam běše w stwičce. Na blidku pódlu loža paleše so swěčka z měrnym, čichim swětłom. Z wotewrjenym woknom stupaše powětr z dobrym wonjenjom, a šumjenje nalětnjeho dešća bě slyšeć. Na poslešču ležeše wotewrjena biblija a na njej Bartkowej styknjenej ruce.

Jan Bartko hladaše a njewidžeše, słučaše a njeslyšeše. Poprawom: wón widžeše, wón slyšeše, ale něšto dočista hinašeho, hač by ty móhl widzeć a slyšeć w čmičkotej stwě. Přetož čas — kotryž je jenož pomocny faktor našeho žiwjenja w poměru k Bohu, za kotrehož je jedyn dzeń kaž tysac lět a tysac lět kaž jedyn dzeń —, tutón čas wobroći jeho wot přitomosće do zańdženosće, a tak widžeše Bartko kćejate zahrody tam před lětami pola nich doma w Drobach, widžeše pola, kotrež nětkle nalěto ze swojimi zelenými, mjehkimi stwjelčkami wěščachu přichodne žně, widžeše złote libjatka na zahrodze za statokom a slyšeše njemdre wołanje wjesnych hólcow. Wón však doma njebě jenički. Sydom hólcow wotrosce w malym domčku w Drobach pola Minakała z nim. Ně, woni njemějachu ničeho přewjele. Jenož jednoho mějachu dosć: dosć lubosće w swójbje. Jeho ródny statok běše dom lubosće, to běše dom, w kotrymž ležeše wšědnje na blidze pódlu chléba biblija. A wona tam jenož njeležeše!

Potom však přindže studij na wučerskim seminarje w Budyšinje. Byrnjež mějachu doma mało, tak jeho tola posłaču na studij. Nan jemu každy tyždeň do města nošeše pokrutu chléba a kusk butry, zo by syn so docyła zežiwić móhl. Pěši tam chodžeše z čěžkim, sprócnym stupanjom. „Jenož, mój syno, hdyž budžeš knjez, njezabudž, zo je twoja kolebka stała mjez prostym ludom“, jemu husto rjekny.

Nan so drěješe. Nahle zemřě na polu při džěle, hdyž Jan hišće na wučerskim seminarje studowaše. Jan pak tola dostudowa wědžo, zo by sebi nan to tak prał. Potom bě z wučerjom, z dobrym wučerjom. Swój lud horco lubowaše, lud skromnych, pilnych, džělawych čłowjekow.

Čas rewolucijow přindže wokoło lěta 1848. Bartkowa wutroba so sylnje zahori za prawa luda a chcyše jemu pomhać ze wšemi swojimi mocami. Započa wudawać za njón časopis „Serbski nowinkar“. Tón však je jenož wuchadzał někotre měsacy, ale swój nadawk bě tola spjelnił.

W Bartkowych dopomnjenkach honi čas. Hižom su tam Chwaćicy a z nimi rjana, luba Wićazec Madlenka, kotraž bu jeho žena, swěrna, dobra mandželska. A potom Nosaćicy! Tu so koło časa trochu pomalšo wjerći, přetož tam je Bartko třiatrićeć lět žiwy byl — a džělał. Za narod, za šulu, za cyrkej. Džělaše ze železnej wolu wot ranja hač do nocy. Tam w Nosaćicach znaješe každy dom, každy štom — a na kěrchowje každy row. Wón sam však tam nima jenož pochowanu swoju lubu Madlenku, ale tež štyrjoch dorosćenych synow — nadzija jeho žiwjenja! Kak wjele nocow je so přebědžil, přečerpjeł, přewojował! Jenož jeho sylna wěra a hluboka pobožnosć jemu pomhašej, zo měješe mocy dosć za dalše žiwjenje. Jenož bože słowo běše jemu balsam, kotryž hoješe jeho dušu. W jeho spominanjach jemu zaklinča jasnje słowa, kotrež runje steja na wočinjenej stronje biblije na jeho ložu: Přetož hdyž wěrimy, zo je Jězusa wumřěl a stanył, tak Bóh tež tych, kiž su w Jězusu wusnyli, z nim přiwjedže (1. Tes. 4,14). — Wón je džělał, wučil, pisał, přeložował. Z jeho erta bě časćišo slyšeć słowo wuznaća a swędčenja: „Ja drje sym racionalist, ale stajnje budu kročić za Chrystusom. Jeho žiwjenje a wumřěće je swětło mojeho žiwjenja. Ja sebi zawěrnje žadam, zo bych bórže móhl rjec: Chrystus je moje žiwjenje. Wón je moje dobyće, je mi wšo.“

Nětkle tam leži sam. Dwajasydomdzesat lět je stary, a baseň jeho žiwjenja so kónči. Koło časa přestawa so wjerćeć. Čłowski čas wuběhnje do božeho časa. Z poslednim dychom zaklinči do mjehkeje čmy a do šumjenja dešća čiche, ale při tym wěšte, radostne a swjatočne: „Chrystus je mi wšitko!“ To běchu jeho poslednje słowa — jeho poslednje wuznaće...

Tuž dží a připověďaj ewangelij

16. pokročowanje

Sotra Frieda Wjelic

26. Zly pospyt njepřečela.

Yen-ho-kai běše jedna z našich wonkownych stacijow. Tam bydleše knjez Chang ze swojej žonu a swojej 12létnej džowku To-chia (Tabea). To bě jenička křescánska swójbja w tutej wsy. Podarmo běchu wšitke naše prócowanja, tamnym čłowjekam wo žiwym Boze předomawac. Raznje to wotpokazachu. Nam bě, kaž by tam měl satan swoje kralestwo, wot kotrehož nochcyše ani centimeter wotstupić.

Kerk, rjany kaž hodowny štom

Hdyž běch zaso raz z našim ewangelistom Fengom po puću, přinđzechmy tež přez Yen-ho-kai. Knjeni Changowa witaše nas z wulkej radošću. Knjez Chang bě do susodnych wsow šol, zo by tam biblije předawał. Dokelž po puću wjele chorych zetkawaše, měješe stajnje porno ewangelijej tež něšto medikamentow sobu. Z jednorými srědkami bě hižom tak někotre mužkuli pomhał.

Hdyž do Yen-ho-kai přinđzechmy, běchu tam runje wulke wiki, to rěka, zo so tam sta ludži tłóčachu a tołkachu, zo bychu swoje produkty poskićeli, druzy, zo bychu je sebi kritisce wobhladowali a tež kupowali. Tutu skladnosć wužiwaše ewangelista Feng, zo bych prawje wjele čłowjekow zeznała. Ale kaž husto we wotležanych krajinach, tak tež tu na mnje jako na wukrajnu z njedowěru, haj njepřečelnje hladachu. Čim rjeńša bě hospodliwosć w Changec domje. Póďla bě klamarstwo, hdžež bě tež čaj napředaň. Po njón póšla hospoza swoju džowku Tabeu, zo by mje pohosćila z wočerstwjećym čajem, předy hač so zaso na puć podachmy. Po činskim wašnju srěbach z wulkim spodobanjom horcy napoj. Lědom běchmy so na puć podali, přinđže tajka sprócnosć na mje, kaž ju hišće njeznajach. Stawy běchu mi čezke, a před wočomaj so mi začmi. Jenož so hišće dopomnju, zo běchmy blisko wulkich měšćanskich wrotow. Potom padnych do womory.

Hdyž tam při puću ležach a Changowa a ewangelista so podarmo wo

mnje prócowašaj, so tam přeco wjacce ludži hromadžeše. Jich hroza bě wulka, hdyž měnjachu, zo sym hižom čělo. Z bliskeho templa přichwatachu pohanscy měšnicy, zo bychu mojej duši wobarali městu zeškodźić. Po taoistiskej wěrje ma čłowjek tři duše: jednu dyrbja tak ruče kaž možno do kraja zemrětych dowjesć, druhu dyrbja hnydom z města wuhnać a třeca móže w temple swójt wotpočink dostać.

Ewangelista pak a Changowa 'so modlešaj. Wotućiwiši začuwach štyri

ruki čezko na mni ležec a slyšach nutrne modlitwy tuteju činskeju křescanow. Poněčim zrozumich, što bě so stało. Dokelž běch hišće přeslaba, donjesechu mje wročo do Changec doma, hdžež znowa do womory padnych. Hdyž mje 12lětna Tabea takle ležo widžeše, dopomni so na nanowe lékařstwo. Njedyrbjało tež mi pomhać, štož běše druhim spomožne bylo? Tuž doběža po borikowu wodu (Borwasser) a mi ju wobhladniwje podawaše. Lědom běch ju woptala, dyrbjach wróćec – a mi bě lěpje. Moja mała lěkarka z wjeselom wyskaše. Zo by mje dočista wustrowiła, přinjese čwak wazeliny, zo by mje z njej namazała. Ja tomu njemóžach zadžewać. Po dwěmaj hodzinomaj móžach so wustrowjena znowa na puć podať. Hdyž zaso k měšćanskim wrotam přinđzechmy, tam přeco hišće skupiny čłowjekow hromadže stejachu, zo bychu diskutowali wo podawkach tutoho dnja. My pozastachmy, a ewangelista Feng dóńdže k skupinam, pokazawši na mnje jim wobswědći, zo ma Bóh moc tež z mortwych wubudźić. Ja pak spominach na stowo Mark. 16,18: Budu-li što smjertneho pić, jim to njezeškodźi.

Tuťon podawk bě započatk małeje křescanskeje wosady w tutej wsy.

Přichodnje dale

27. Zhubjene póstowe znamki

Njezapomnite wostanje mi tamne małe dožiwjenje. Swójbja Pu měješe pjeć džěci. Kóždemu mjenu bě ai –

lubosć přidate. Ai-ming jasnosć lubuje; Ai-li wěrnosć lubuje; Ai-hua kwětki lubuje; Ai-kuang swětło lubuje; Ai-hueh hnadu lubuje. Tute džěci hrajkachu sej kaž stajnje z druhimi na dworje našeje misioniskeje stacije. Ja běch krótko do toho póstowe znamki za sotru Bertu wobstarała, kotřež chcych nazajtra z posołom do Ošana donjesć dać. Najebać wšeho pytanja njemóžachmy znamki wjacce namakać. Hladajo na moje starosćiwe wobličo, woprašja so Ai-li, što bě so stało. Tuta mała holčička njebě tak starosćiwja kaž ja, ale tróštnje praješe: „Misionarka, jow nič njepomha hač jeno, zo Boha prosymy, zo wón nam pokaza, hdže su znamki wostale.“ Čěťře doběža k druhim džěcom je namoľwjejo, zo bychu so z njej wo zhubjene znamki modlili. Ze smějkotanjom widžach, kak tam jedne po druhim do bydleniskeje stwy kročachu. „Dokelž hišće žane polne sady tworić njemóžeće, trjebaće jenož 'hamjeň' prajić“, Ai-li swojich mlódsich přiwnuznych rozwučowaše. Na to so poskići lubozny napohlad. Po wašnju tamneho kraja nošachu tři najmlódsze džěci zady njezašite cholowčki. Hdyž so z čělom hač ke zemi pochilichu, jasnjachu so zady jich ritki. Wone pak so modlachu: „Luby Knježe Jězuso, twój woči widžitej listowe znamki. Prošu, pokaž je tež misionarce. A je-li wona sama něšto njedobrego sćiniła, tak jej prošu wodaj wšitke jeje hrěchi.“ Džěci wobkrućichu modlitwu z mócnym „Hamjeň!“ Z tym bě naležnosć za džěci wotbyta, a so wróćichu k swojim hrajkam.

Hdyž nazajtra znamki w swojej bibliji namakach, prajach to hnydom Ai-li. Džěci přestachu ze swojim hrajkanjom a džěchu zaso jedne po druhim do jstwy, nětkle pak, zo bychu so Jězusej za namakane znamki podžakowali.

Přichodnje dale

Sotra Frieda Wjelic je nam wotmoľwiła

Naše hody něhdy w Chinje

My so jeje prašachmy, kak su křescenjo w Chinje hody swjećili.

Nóc swjata, hdžež je zeschadźalo nam bože wěčne smilenje! Nam z njebjes džěčo je so dało, je swětło, naše žiwjenje. A tuto swětło z wysoka stotysac slóncow přetrjecha.

Hodowny ročny čas z adwentom do njeho bě za našu wosadu w Yüki přeco wjeršk w cyrkwinskim léce. Z Jězusowym narodom w Betlehmje je so hižo poselstwo ewangelija k pohanam wobroćilo. Tak bě za nas hodowny swjedenj wažny. Nječ stejše hodowna bibliska stawizna w srjedzišću, tak běchu tola wšelke přitowowanja nuzne. Při tym móžeše so stać, zo bu z našich pobožnych hodow něšto podobne kaž pohanski swjedenj. Předewšm přihladowarjam móžeše so takla zdać. Tuž čim wjacce na to keđzbowachmy, zo by srjedzišo našeho swjedenja a radosće byl Jězus sam, kotryž je so za nas čłowjek narodźil.

My mějachmy někotre hodowne swjedženje, ale najrjeńši a najdlěši bě tón cyłej wosady. Ze wsow přinědžechu — pěši abo na mulu jěchajo abo dachu so njěsć. Mnozy njemóžachu so samsny džeń dom wrócić. Woni přinjesechu sej wodžěca sobu, zo bychy na misionsej staciji přenocowali.

Młodostni běchu dny dopředka našu halu z pisanyimi girlandami a rjanymi hronami wupyšili. Před hlownymi wrotami stajichu někak dwaj metraj dolhe tafle z napisami kaž: My swjećimy narod Jězom Chrysta, abo: Tak je Bóh swět lubował, zo je swojeho jeničkeho narodženeho syna dał. Tuž pohladachu hižom w tutych dohodownych dnjach mnozy — tež njekřescenje — do našeje hale.

Na swjedžensku božu službu přinědžechu naši křescenje w swojej najlěpšej drascě. Kemše započachu so dopołdnja w 10 hodź, a trajachu hač do 2 hodź. popołdnju. Bohaty bě naš program! Wězo skutkowachu tež džěci sobu. Jedna z misionarkow přewodžeše młodostne chóry na harmoniju. Farar Janz předowaše. Wosadni swědčachu wo swojej wěrje. Husto so spodzjwachmy, kak běchu křescenje Boha nazhonili. Při wšem so wjele spěwaše. Radosć bě wulka.

Mjeztem přihotowachu w kuchni pilne ruki pod nawjedowanjom nazhoniteho muža swjedžensku hosćinu. Bjez njeje bě hodowny swjedžeń w Chinje njemóžny. Wosadni běchu k tomu přinošowali.

Chětre so ławki z hale zrumowachu. Blida so přikrychu. To rěka, zo so na špundowanju z dolhej chójnowej jehlinu za přeco 9 wosobow městna nasypachu. 9 šklíčkow z rajsom so tam stajichu ze štabikami. Bórže bě jědź nanošena. 9 wšelakich družin zeleniny a wjele mjaso! Wosrjedź stejachu bambusowe sudobja z horcym rajsom. Po blidowej modlitwje započa so hosćina. Někotři dosć wótre jědžachu. Wšitcy pak běchmy wjeseli. My tam sedžachmy wosrjedź svojich chinskich bratrow a sotrow: Duša z dušu zjednočena...

Někotre dny do toho běchmy hody swjećili ze swojimi lubymi wusadnymi křescanami něhdže 40 km daleko wot Yüki. Tam wostachmy 3 dny, zo bychmy hromadže w bibliji čitali. Hodowny swjedžeń samón bě krasny. Hodowny štom móžeše so w horatych lěsach zlochka wobstarac — nic drje šmrěk, ale chójna. Swěčki a pychu na štom běchmy sobu přinjesli, za svojich wbohich a chudych tež mnohe dary. Naši wosadni w Yüki a na zwonkownych stajich běchu za to wjele woprowali. Jedne hody móžachmy kóždemu nowu drastu darić. Křescanske žony w Yüki přirězowachu plat a wušiwachu, a ja z mašinu šjach. To běše radostne džěło a dopominaše nas na Jězusowe słowo: Ja sym nahi był, a wy sće mje wodžěwali.

Zwjětša kupichmy swinjo, kotrež potom sprawnje mjez někak sto chorych rozdžělichmy. K tomu tež sól, papriku a druhe kuchinske potrjeby. Wězo tež wšelake slódkie chłóšćenki po chinskim wašnjju. Kak so to wobliča blyšćachu při tajkich darach! Sčezka so hodži wopisac chudoba tutych wbohich čerpjacych. Woni pak

běchu so ke Chrystusej wobročili, a to bě jich wjeselo. Swěčki so swěčachu, a zbožowni čłowjekoj so swěčachu wo tym, kak běchu přez Chrystusa z čmy stupili do jasneho swětla, a so wjeselachu, zo jónu do wěčneho swětla začahnu. Po tutej swjatočnosći prošachu wo bože wotkazanje. Při tym bě nam Long-Ai-chen, wo kotrež budžeće bórže w Pomhaj Bóh čitać, wulka pomoc. My sami wšak njemóžachmy so za božim blidom wobdžělic, ale přitomni smědžachmy być. Tute žohnowane hodžiny wostanu mi w pomjatku.

Skónčnje swjećachmy hodowničku w swojim domje ze sobudžětačerjemi. To běše tak prawje lubozny, swójby swjedžeń. Tež tam běchu džěci, a wjesolósć wulka. Kóždy měješe něšto přinošowac. My wšak běchmy jara měšana a poměrnje wulka swójba. Dary běchu dosć skromne, ale wubudžichu wulku džakownu radosć. Tež my misionarki dótawachmy wot nich dary lubosće. Wězo dyrbjachu nudle na blido. Kóždy dósta dosć wulku šklju. Tež nudle jědžachmy ze štabikami.

Džěci běchu hodownu stawiznu z hlowy nawukli a ju přednjesechu. Mi so zda, zo naši křescenje tam hišće rady na tute hodowne swjedženje spominaju, wosebje, kotřiž běchu tehdom džěci. Wěsće je tež někotre wusyte zornjatko we wutrobach zeschadžalo.

W pozdnej božej nocy so my misionse sotry — w Yüki zwjetša tři — w činje při žlobje zhromadžichmy. Naše mysle běchu w dalokej domiznje. W poslednich 6 lětach wšak njeběchmy žaneje powěsće wot doma wjace dóstali. Boža smilna ruka nas mójnje škitaje.

To běchu někotre mysle spominanja na naše hody w Chinje.

Nětko steja hody 1978 před nami.

Z cyłej wutrobu přeju lubym Serbam w domiznje žohnowane a radostny hodowny róčny čas ze słowom Bodelschwingha:

Z tysac zrudnosćow
my k žlobju chwatamy;
to džěčo z wěčnosće
nas troš'wać zamóže.

Wutrobnje Was wšitkich strowi
Waša sotra Frieda Wjelic.

Drobnostki z farskeho archiwa w Hodžiju

4. přinošk — Wjaclaw Warichius

Z reformaciju w něhdyšim Mišnjanskim džělu Hornjeje Łužicy njebuchu města a wsy jenož ewangeliske, ale přinědžechu zdobom do sakskeho kurwjerchowstwa. Tak nastachu kupy wosrjedź čěskeho džěla Hornjeje Łužicy. Z Hodžijskeje wosady běchu nětko 52 wsow hornjołužiske-čěske a 15 wsow (mjez nimi tež Hodžij samón) kurwjerchowske sakske. Tuto politiske rozdžělenje wosady wuskutkowaše so w přichodže přeco bóle na njedobre wašnje. Wjele wsow a jich knjejstwa hornjołužiskeho džěla spytachu z Hodžijskeje wosady wuńć. Přeco chychu dopokazać, zo běchu prjedy slušeli cyrkwinse do Budyšina do Mikławšskeje wosady a hakle po zničanju tuteje cyrkweje běchu do Hodžija přišli. Tež katolske knjejstwa, Budyse tachantstwo a abatysa klóštra Mari-

neje Hwězdy so ze wšej mocu prócowachu styki z Hodžijom rozwjaco, kotryž bě nětko ewangeliski. Husčanski katolski farar tutu akciju podpěraše.

Tež z pjenjazami bě Hodžij w prawej nuzy. Nětko tu žane biskopstwo njebě, kotrež by wupomhać móhlo. Džesatk ze wsow porědko so plačeje abo docyla nic. Pobožne legaty na štyri prjedawše wołtarje w našej cyrkwi so wot potomnikow jich darićelow tež wjace njewobkedžbowachu, wšako ewangeliska wěra wući, zo pobožne skutki nas před Bohom njewusprawnja. Přenjej dwaj ewangeliskaj fararjej tutomu čěžkemu položanju njeběštaj zrosćenaj a daštaj so wot kurwjerchowskeje wyšnosće čěric. Tež po wosobje běchu přeni ewangelscy služownicy wosady špatni ludžo. Kaplan bě daleko a šěroko znaty jako zwadnik, a wučer běše wopiće, kaž je z wizitačnych aktow spóznać.

K wšemu njezbožu so hišće w léce 1580 třěcha a wěža cyrkweje wotpalisťej. Při tym so „najrjeńše zwonjenje cyłej Hornjeje Łužicy, wobstějace ze šěsć zwonow“ znič, kaž superintendent w swojim prošacym lišće na swoje wosady pisaše. Dokelž tam žane pjenjezy njeběchu, so ze znowanatarom jara komdžeše. Legenda powěda, zo su tehdom džiwje kački nad wotewrjenymi wjelbami hnědžile.

W léce 1569 wobzamkny kurwjerchowska wizitačna komisija po radže Stołpnjanskeho šosarja, zo ma so wšo wosadne wobsedženstwo nimo cyrkwe, šule a kaplanstwa při cyrkwi rozpredac, pjenjezy na dań dać, zo bychy z njeje farar, kaplan a wučer swoju mzdu dótawali. Tež fara ze wšemi ležownosćmi so preda. Stołpnjanski (Stolpen) šosar, kotryž bě takle namjetowal, kupi wšo dohromady za 4 000 zlotych. Farar dyrbješe so do doma „altarisťow“ (duchowni, kotřiž při pódlanskich wołtarjach služachu) sčahnyc. Tutón dom bě tehdom prózdny, ale tak rozpadacy, zo farar njemóžeše w nim dale bydlic. Tuž dyrbješe so chwatajcy nowy dom natwaric. Stołpnjanski šosar dyrbješe 500 zlotych počćic — wězo za wysoku dań! Tak so w lětomaj 1569–1570 natwari na něčišej Pfanec ležownosći přenje farske twarjenje.

20 lět pozdžišo bě so položenje přeměnilo. Syn njeboh Stołpnjanskeho šosarja bě dočista zadolženy. Tuž bě móžno, cyrkwinske ležownosće w Hodžiju zaso wróćo kupic. Kurwjerchowska komisija to rad činješe, dokelž bě so pokazało, na kak njedobre wašnje bě so tehdyše predaće wuskutkowało. Wšo wšak so njehodžeše wróćo kupic, dokelž bě šosar mjez tym to a druhe rozpredal.

Zo je so tuta móžnota prawje póznala a wužila, bě zaslužba třěchoho ewangeliskeho fararja w Hodžiju, Wjaclawa Warichiusa. 1587 bě jako 23lětny kaplan do Hodžija přišol. Dwě léce pozdžišo — po smjerći jeho prjedownika — bu za fararja postajeny. Wón bě Serb z Hrodžišca, hdžež bě so w léce 1564 narodžil. Poprawom rěkaše Wjaclaw Worjeh, ale po tehdyšim wašnjju da swojemu swójbnemu mjenu lačonski napohlad Warichius. Njech bě młody, tak bě tola nimoměry wobdarjeny, diplomatisce

wušikny a nadobna postawa. Po mojim zdaću njeje žadyn Hodzijski farar — tež dr. Imiš nic — tak wjele za čas swojich lět nazhonił dyrbjał a směł kaž Wjaclaw Warichius. Wjele spomožneho bě ćežko wubědźi a wjele njepečelstwa a njepristojnosće nazhonił.

Wón bě přeni mjez serbskimi ewangelskimi duchownymi, kotřiž mějachu zamołwitosć a prawa superintendenta w serbskich wosadach. Hustodosć běchu to Hodzijscy fararjo. Z registra farskeho archiwa zhoni my, zo je na příklad wizitěrował Wjelečin (w dźiwjej horatej krajinyje) a Bischdorf pola Kamjenca. W léce 1595 wuda jako jednu z přních serbskich knihow Lutherowy Mały katechizm.

Jeho přeni wuspěch bě, zo možachu so předate cyrkwinske ležownosće zaso wróćo kupić. 1590 začahny zaso do fary. Hromadže z kaplanom a wučerjom započu nowe wosadne žiwjenje. W samsnym léce zezběrachu zbytki rozškrětych zwonow, zo by z nich najlepší lijer zwonow, Martin Hilger w Freibergu, dwaj nowe nalal. Džesać lět (1580—1590) njebě so w Hodziju zwnoilo. My so wjeselimo, zo je nam z tuteju zwonow znajmjeńša jedyn wuchowany. Tamny bu 1943 wot bombow zničeny w Hamburgu.

W dalších lětach přocowaše so Warichius z wjele pismami a rozřečowanjami stare prawa wosady zaso wróćo dobyć. Wón so njeboješe w čežkich padach tež pomoc kurwjercha abo jeho kanclije sej wuprosyć. Jeho najzasaklišeje njepečelej běštaj syn njeboh Stolpnjanskeho šosarja, kotryž dla tamnych 500 zlotych z nim procesowaše, a Rakečanski knjez Hans Christoph von Ponicau.

Kak je Warichius swěru za Serbow wustupował, pokaza rjenje scěhowacy podawk: Hdyž sakske kurwjerchowstwo Mišnjanske wsy w Hornjej Lužicy přewza, bě komisija slubiła, zo smětaj stajnje dwaj serbskaj hólcaj na wjerchowskimaj šulomaj — pak w Mišnje abo w Schulpforta — darmo studować, zo by serbski lud dosć předarjow měl. Za Warichiusowy čas běštaj wobaj stipendiataj z někajkeje přičiny ze šule čeknyłoj. Na to wobzamknychu w Drježdžanach, zo matej so wobě městnje šmórnyć. Z hnucacym listowanjom je Warichius tomu móhl zadžěwać. Wón dyrbješe so zawjazać, zo hnydom dweju druheju do Schulpforty přiwjedže. Za njeho njebě lochko, za krótki čas hódneju hólcow namakać.

Warichius pisaše, zo je wulki nedostatk na serbskich předarjach w Hornjej Lužicy dla wulkeje chudoby ludźi, zo su wjacekróć dyrbjeli tajkich z Delnjeje Lužicy wzać, kotrychž wosadni jenož poí zrozumichu, abo tež tajkich, kotřiž su w Kulowje „bamžowse“ wuknyli a su potom do Budyšina šli do katolskeje služby.

W dalším liscě w tutej naležnosći poskići so Wjaclaw Warichius, zo chce hólcam dać na swoje pjenjezy dyrbjaťoj so dale zachować za serbski narod. Skónčnje dōpě, zo wosta při zrěčenju z léta 1559.

W léce 1604 wudyrli na farje wo-

heń. Nam so jenož powědźi, zo so fararjej wšě knihi w hódnoće 300 zlotych spalichu a tež wša domjaca nadoba. To bě tehdom wjele pjenjez a pokazuje, kak wučeny je Warichius byl.

Tehdom chcychu w Dobruši cyrkej natwarić, kotraž by měla do Hodzija słušeć. Warichius bě při tutych jednanjach wěcny wustojny poradźowar. Cyrkej njeje so natwariła, dokelž potomnik toho, kiž chcyše ležownosć za boži dom dać, wjace k tomu zwólniwy njeběše.

W léce 1613 zachadžeše mór (Pest) w Hodziju a we wokolinje. Na 80 zemrěchu w Hodzijskej wosadze: w Hornjej Boršci 27, we Łahowje 11, w Janecach 10. Tole mrěće sta so na žnjach. Hakle kónc septembra su posledni na mór zemrěći do cyrkwinskih knihow zapisani.

Wjaclaw Warichius bě woženjeny z Katarinu z Ratarjec a mjeješe z nej 11 dźěći, ale jenož 4 jimaj wotrosčechu, 3 dźowki a jedyn syn, kotryž tohorunja Wjaclaw rěkaše a bu naslědnik swojeho nana na Hodzijskej farje.

Wjaclaw Warichius (nan) zemrě 1. 9. 1618 w starobje 54 lět, jeho wudowa 13 lět po nim, a syn 2 léce po maćeri hakle 37 lět stary.

Z poslednich lět Warichiusa nam njeje wjele zdžělene. Štož je w aktach zachowane, nastupa jeho wosobinske žiwjenje a njehodži so za wočišćenje w časopisu, dokelž njeje dale zajimawe.

Wjaclaw Warichius zemrě krótko po wudyrjenju wojny, kotraž potom 30 lět traješe. Bóh bě jemu zalutowal hroznosće a njeskutki nazhonić, kotrež so w přichodnych 30 lětach tež w našej wosadze stawachu. Wo tym budžemy pozdžišo rozprawjeć.

K. Pietsch

Rjany tydzień w rjanych Krkonošach (Riesengebirge)

Haj, luby čitarjo, snano sej myslíš: my wšak mamy we Lužicy rjanych horow dosć, nam dosahaja Lubin, Čornobóh a druhe. Čehodla dyrbju jěć do dalokich Krkonošow, potajkim samo do wukraja? Potom móžu ći jenož rjec: Přečítaj sej, što smy krasneho widželi a dožiwiłi, abo hišće lěpje, jědž kłětu z nami sobu!

Kak je to tam bylo? Srjedź oktobra, jako běchu dny hišće slónčne, wotjědžechmy z awtami do Janskich Láznjow. Su to swětostlawne kupjele na juhowuchodnej kromje Krkonošow a leža 670 metrow wysoko. Twjerdži so, zo su znate byli hižo w léce 1006. Wobydlerjow maja poprawom wokoto šěsć stow, w sezonje pak bydli tam někak dwaj tysacaj ludźi. My běchmy hosćo we wočerstwjerni Českosobratskeje cyrkwyje. Tutón dom ma na starosći jara luby a přečelny češki farar.

Přjedy hač wopisuju, hdže smy wšudžom byli, dyrbiš sej móc rjynosć krajiny tam w Krkonošach prawje předstajić! Najprjedy je wěste, hdžež su hory, su tež doły. A w tajkich dołach, předewšěm w nižich, namakaš wulke lěsy, rostu tam buki, brězy, duby a druhe štomy. Překrasny je napohlad tajkeho wot nazymy narbarbjeného lěsa. Widžiš tam swěćate žolte štomy, čěmnobruně lopjena a

hišće nazeleń liscó. A hdyž potom slónčko wšitko mile rozswětluje a wodowe kapki so slěbornje blyšća, potom njemóžeš dowobdźiwać krasnosć božeje přirody. To pak su „jenož“ doliny, kak přemóžace budu potom hakle hory? Dyrbju přiznać, zo njemóžu to prawje dowopisować. Tajke něšto dyrbiš tež tohodla sam widžec, dokelž, hdyž wysoko na horach stejiš, sy zdaleny wot nižinow a takrjec bliže k njebju. Rozhladuju

Na wysokich horach je žiwjenje surowe

so trochu, spóznaješ, kak mały a slaby čłowjek poprawom je. Nadobo čuješ, zo ći najbóle přisteji, před wulkej stwórbu Boha na chwili mjelčec, snano tež čicho so pomodlić.

Zawěsće chceš nětkole wědžec, hdže smy wšudže pobyli. Tak jara čežko to so njeuopisuje, dokelž w zasadze su jenož tři móžnosće, so tak prawje do samych Krkonošow dóstać. Potajkim, jónu smy sej dojěli do Pecu pod Sněžku, to je we wuchodnym džělu Krkonošow. A wot tam wězo kóždy jenož tón zaměr znaje: Sněžku! Wona je z 1602 metromaj najwysja hora Krkonošow a leži na samej mjezy z Ludowej republiku Pólskej. Z léta 1681 steji na wjeršku tež kapalka. Při dobrym wjedrje maš daloki rozhlad přez hory dokoławokolo. Jenož, na Sněžce je dosć wjele ludźi, předewšěm, dokelž lift tam horje wjedže. Pytaš-li pak měř a samotu, wuhibaj so Sněžki.

Druha rjana jězba je do Špindleroweho Mlyna. To je najskerje najslawniše wočerstwjenišćo w Krkonošach. My smy hišće wyše do horow dojěli, hač na Špindlerowku a wottam pučowachmy do wokolinny. Škoda jenož, zo ta jara rjana šćežka na samej hranicy tež za nas přistupna njeje. Na tutym městnje chcu jónu wosebje staršich ludźi našeje skupiny chwalić. Z wulkej wutrajnosću a tež z wjesolósću su woni samo daloce puće pěši přeměrili, byrnjež někotrym so hižo dosć čežko běha. Chcemy so Bohu džakować, zo smy hišće dosć přeměrili, byrnjež někotrym so hižo dosć čežko běha. Chcemy so Bohu džakować, zo smy hišće dosć přeměrili, byrnjež někotrym so hižo dosć čežko běha. Chcemy so Bohu džakować, zo smy hišće dosć přeměrili, byrnjež někotrym so hižo dosć čežko běha.

Jako třecu móžnosć wulěta do sa- (dale na stronje 8)

Wotewrěwši woči a wuhladawši nad sobu jenož hoły, běły wjerch, njemóžeše sej Jěwa domyslić, hdže je. Potom dohlada so pódla loža stejaceho stejaka z konserwu kreje a wuwědomi sebi, zo leži po operaciji slepeho črjewa w chorowni. Njējapcy wuslyša pódla sebjě hłos: „Ach, wy sće hižo wotućila. Snadž trjebaće něšto?“ Jěwa zwjertny hłowu a wuhlada pódla loža nisku, spodziwnu postawu horbateje žónskeje. Woblíčo žónskeje tohorunja njebě rjane, někotre brjodawki je wohidžachu; jenož wulkej, šérej woči, kotrejž hladaštej nětko zláha na Jěwu, běštej woprawdže rjanej a kontrastowaštej dźiwnje z tej njenahladnej postawy. „Pić by so mi chcyło“ — wotmołwi Jěwa. „Ale što ha wy sće, a hdže je sotra?“ — „Sotra ma wjele džeła, tak jej prajach, zo so ja wo was postaram. Ja sym hižo někotre dny po operaciji a móžu hižo chodźić. Rěkam Zofija. Pić hišće njesměće, ale ja wam womaču hubje z wodu.“

Tak započa so znajomstwo Jěwy ze Zofiju. W běhu někotrych dnjow zhromadneho pobyta w chorowni spřečelišej so. Jěwa wobdźiwowaše Zofiju, zo při wšej swojej brašnosći běše stajnje smějkotaca a pomocliwa. Za nju, młodu a rjanu holcu, zdaše so tajki napohlad być wulke njezbožo.

Jónu, jako běštej samej w stwě, wusuny so Jěwje prašenje: „Knjeni Zofija, njemóžu zrozumić, zo dokonjeće być tajka wjesoła...“ a přetorhny so w položij sady. „Hdyž sym tajkale wohidna“ — doda Zofija. „Haj však, wam młodym zda so, zo rjane mjezwočo a powabna figura je to najwážniše w žiwjenju. Za młode lěta sym so husto rozplakowała. Zdaše so mi, zo sym najnjezbožowniša a najwbohiša na swěće. Hakle pozdžišo zrozumenich, kelko ludźi je na swěće, kiž je wo wjele bóle počezenych hač ja, kiž su dospólnje na druhich pokazani. Tohodla nětko tež njeskoržu, ale džakuju so radšo Bohu, zo mam strowej woči, wuši a ruce. Hačkuli sym čelnje staba, dokonjam však běhać a so wo sebjě samu starać. A zo sym samotna na swěće? Kelko zwady a hadrowanja je nje-rědko w swójbach, ale ja sym žiwa za sebjě čicho a spokojnje. Nječuju so wosamocena, přetož mam při sebi přeco toho najlěpšeho přecela, kotremuž móžu so dowěrić ze wšemi swojimi staroscemi a čezemi. Hač dotal mje nihdy njeje zjebał.“ Jěwa čicha a chutna słušaše. Po chwilec ju poprosy: „Wy tak rjenje powědaće. Prajće mi prošu něšto wjace wo sebi. Nimaće bliskich, přiwuznych?“ — „Ně, maćerka mi wumrě, hdyž běch hišće małka. Njewěm, hač nan njemóžeše abo nochcyše so starać wo wohidne a chorowate dźěcatko. Skónčnje mje da do syrotownje, přecahny a přesta so za mnje zajimować. Po wójnje, běch hižo dorosćena, prócowach so jeho namakać, ale to mi so njeoporađi. Zawěsće je w času wójny zahynyl. W syrotowni, kiž mějach diakonisy na starosci, naučichu mje trochu šic a zaščěpichu do mnje wěru do Boha. Běše mi 14 lět, jako wudyri wójna. W syrotowni dostachmy nowe, němske wjednistwo. Sotry diakonisy džeču zwjetša dželač do wšelakich chorownjow. Jedna z nich wza mje sobu. Poradži so jej mje zaměstnić w šijerni chorownje. Tam džełach cyłu wójnu za jědž a piće a ložo w čémnej komorce za šijernju a skromnu mzdu. Prócowach so wšém wuhibać, dokelž tajkich kaž mje póstachu hitlerowcy najradšo do plüna. Tehdy so mój rjap hišće bóle zekriwi. Běch młoda, a dyrjbach cyłe dny sydać schilena nad šicom. Zežiwjenje bě hubjene, a na slónčko so skoro scyła njedóstach, dokelž móžach so hakle wječor trochu wuchodžować po zahrodže chorownje. We wonym času so časćišo česnjach a so prašach, čehodla je mje Bóh tajku chudu stworil. Hakle pozdžišo nawuknych sebi pokornje wuznać, zo „štož Bóh čini, wšo dobre je“, a so dospólnje spušeć na jeho hnadu. Wujasnich sebi, zo, bych-li byla strowa, by mi wosud što wě kaž zahrať. Zawěsće bych mje něhdže zawjezli a što wě, što bych dyrjbala wšo přetráć; ale takle běch žiwa čicho, zboka, njewědžo wjele wo hroznoščach wójny. Po wójnje džełach dale w šijerni. Po wěstym času dóstach mału, ale spokojnu stwu w měsće a bydlu tam džensa hišće. Džežo bu mi lěto a češe, mějach sylne bolosće w chribjeće. Z někotrych lět hižo dóstawam inwalidowu rentu. Hišće tróšku sporjedžam ludžom drastu, ale nječinju toho přewjele, dokelž dyrjbu so za džeń někotre razy lehnyć a wotpočiwać. Potajkim njemóžu so hóršić, poprawom mi ničo njefaluje. Z časami chcyło so mi jenož z někim rozmołwjeć, ale nimam nikoho, dokelž z tajkej kaž ja so nikomu njeha spřečelić. To pak njewadži, wšako so móžu ze swojim njebieskim Wótcom přeco a wšudžom rozmołwjeć“ — zakónči Zofija swoje powě-

danje. „Džakuju so“ — da so po chwilec Jěwa slyšeć. „Hakle nětko wěm, kak jara bohata sym, ale najebać toho scyła Bohu so njedžakuju; nawopak, bywam často njespokojom, hdyž so něšto nješlachdi po mojich myslach. Chcu so prócować wo polěpšenje.“ — „Bóh tón Knjez njech wam pomha.“

Hdyž so Jěwa nawróci z chorownje, běštaj staršej lubje překwapjenaj přez změnu, kotraž bě so z njej stafa. Prjedy bywaše často njesčerpliwa, njerědko wotmołwješe maćeri lóze, hdyž wona ju na něšto skedzbnješe. Nětkole prócowaše so, zo by byla luba a poslušna, a jelizo so jej wusuny někajke njesčerpliwe słowo, so wona bórže za njo zamołwješe a prócowaše so po swojich mocach, zo by zmylk sporjedžiła. Rady započa z maćerju chodźić ke mši a na zwučowanja cyrkwinskeho chora.

Bližachu so hody. Mać Jěwy dojědže do města, zo by za swjate dny nakupowała. Popođnju čakaše na Jěwu před gymnazijom a zhromadnje džěštej hišće na nakup dara za nana, džěda a wowku. Hdyž měještej hižo wšitko dowobstarane, da so Jěwa z wahanjom slyšeć: „Maći, bych móhla hišće kupić někajki dar za knjeni Zofiju? Wěš, to je ta brašniwa žona, kotraž ležeše pódla mnje w chorowni. Hdys a hdys sym ju trjechiła ducy ze šule na awtobus. Wulce so wjeseli, hdyž so z njej trochu rozmołwjam. Nima žanych bliskich. Mam hišće něšto nalutowanych pjenjez. Myslu, zo by ju rozwjesełi rjane rubiško.“ — „So wě, džowčićka, zo móžeš. To je mi lubo, zo chceš někoho zwjeselić, kiž je w žiwjenju mało wjesolósće dožiwił.“

Patoržicu pomhaše Jěwa maćeri pilnje při rjedženju domu. Zahe popođnju pak so woprašá: „Maći, móhla bych sej dojć do města, zo bych knjeni Zofiji donjesla dar? Za dvě hodzinje budu zaso tu. Bych jej to móhla přinjesć hakle jutře, ale radšo bych jej to chcyła hižo džensa přepodać.“ — „Jědž, hižo je mało zwostało za džělo, to so sama postaram. Jenož, zo by njeskomdžila awtobus domoj. Njezabudž, zo do šesćich mataj přińć džěd a wowka a zo chcemy hić na Božu noc. A zabal za nju kus wosuška, poprjancy a jabluka.“

Hdyž Jěwa zakłapa do duri stwy knjenje Zofije, sedžeše wona za blidom čitajo Postilů. Před njej stejese waza z hałuzami jědle. Z kłapanja zadžiwana postany, zo by woćiniła. Wuhladawši Jěwu wolaše wona překwapjena: „Knježna Jěwa, što pak je was dowjedlo ke mni?“ — „Pomhaj Bóh. Sym přišla, zo bych wam wuprała žohnowane swjate dny a přepodała tónle skromny dar.“ Zofija hladaše njedowěrliwa na nju. Skónčnje wona zašepťa: „Džakuju so. Zaplać Bóh wam wasu zlotu wutrobu.“ Wulke sylzy so jej wuronichu z jeje wočow. „Plakaće wy?“ woprašá so Jěwa jimana. „To su sylzy radosće. Wěsće, je to poprawom přeni dar, kotryž sym za swoje žive dny dostała, jelizo njeliču slódkosće, kotrež dóstawachmy w syrotowni k hodam, wšě jenak. Tak so njedžiwajće, zo sym hnuta. Ale pójće prošu dale a sydnće so. Wupijemoj znajmjeńša šalku čaja.“ Wupištej zhromadnje čaj, džěštej plack a zaspěwaštej hodowny kěrľuš. Zofija so pomodli. Rozzohnuju so z Jěwu praji: „To je najrjeńša patoržica cyłego mojeho žiwjenja, dokelž hač dotal běch patoržicu přeco samotna.“

Wječor, při božodžěsćowym štomiku, w kruhu swojich lubych powědaše Jěwa, kak je knjeni Zofiju wopytała. Na kóncu doda: „Tež za mnje budže to njezapomnita patoržica. Nazhonich, kak móže čłowjek być zbožowny, hdyž móže druhich rozwjesełić.“

A. W., Przyjacieli ludu, 12–13/1976

Ewangeliska Čechowka dr. phil. Bohumila Šretrová je dóstala Literarne myto Domowiny za swoje bohate literarne džělo wo postawach serbskich stawiznow.

Za swoje biografije w formje romanow bě sej wubrala markantne serbske wosoby. Běchu to: Herta Wićazec, přerjaza serbska basnjerka.

(Herta — 1965)

Jan Radyserb-Wjela, zběrar serbskich přisłowow a spisowaćel.

(Kwěćel wrjosa — 1968)

Handrij Zejler, Łazowski farar, serbski ludowy basnik, (Požeonka na česć — 1972)

Jan Bohuchwał Dejka, přeni serbski nowinar.

(Tajne dopomnjenki ze žiwjenja a skutkowanja Jana Bohuchwala Dejki — 1976)

Wutrobnje so wjeselimo, zo je so našej lubej sotře we wěrje tuta česć dostała. Jejne pilne pjero je nam dało hižo wjele pobožnych přinoškow do našeho Pomhaj Bóh. Za to smy jej wulce džakowni.

(pokročovanje ze strany 6)

mych Krkonošow wužiwachmy puč přez Hřabačov, Křižlice na Horni Misečky. Dale so z awtom njesmě jěć, w sezonje pak awtobus hišće wyše do hór jědže. Wottam běžachmy při krasnym wjedrje a w přěnim sněze na Łobsku łuku. Wobhladachmy sej źórlo Łobja (Elbe) a widzachmy, zo je woda tam woprawdže čista, štož do toho nimale nihtó z nas nochcyše wěrić. Blisko źorla je krasny polsta metrow wysoki (abo hluboki) wodopad Łobja, kiž je, kaž cyła krajina tam, jara imponantny. Stónčko so nam smějkotaše, wjerchi horow so ze sněhom běle swěćachu a hišće bě samo Sněžka widžeć, wjace njemóžachmy wočakować!

Přeco pak njesmy so po horach krosnowali. Jónu sej dojdězechmy do Dvůra Kralové, hdžež maja wosebity zwěrjenc, kiž chcychmy sej wobhladać. Wosebitosć wobsteji w tym, zo zwěrjata so na wulkim terenje nimale swobodnje pohibować móža, mjenuje so to „safaripark“. Tajke něšto pola nas njenamakaš. Po tym sej wobhladachmy hišće bliski hród Kuks, kiž je wšon čisće barokowy a w rjanosći jónkróćny, kaž so nam praješe. Něhdy bě wón klóšter ze špitáлом, tohodla namakaš tam tež slawnu barokowu lékarnju. Před hrodow wobdžiwowachmy jara zajmawe a wulkotnje wudypane figury počinkow a njepočinkow znateho wumělca Brauna.

Na zwjeršny napohlad je to nimale wšitko, štož smy dožiwili. Spominamli wšak dokladnišo na tón rjany tydžeň, začuwam, zo jara, jara wjele hišće faluje. Nic jenož, zo so wězo tež w Janskich Láznjach a jich wokolinje přechodžowachmy; tak krosnowachmy so na Cornu horu (1299 metrow) a pobychemy w susodnej wsy Svoboda. A wězo ma kóždy z nas w swojim dopomnjeću hinaše nazhonenja a dožiwjenja. To pak ja njeměnju. Wšak mějachmy tež tajke wjerški kaž njezdělske kemše hromadže z domjacymi wosadnymi. Młody farar z Trutnowa předowaše na tekst z lista na Hebrejskich. Džěše wo wěru a skutk, takrjec wo dialektiku teorije a praksy we wěrje, štož wón jara jasnje wukladowaše, modernje a tak, zo bě kóždy namolwjenny do skutka we wěrje. Kóžde rano po snědanju wotměwachmy krótku nutrnosć, kotraž nam přez bože slowo mocy dawaše za napinanja noweho dnja. A wězo tež wječor hromadže sydachmy, pak wjesele spěwajo, pak rozmyslujo serbske přisłowa abo w bibliskej hodžinje diskutujo z českiimi wosadnymi w jich starosćach a problemach w cyrkwiniskim žiwjenju.

Haj, wjele by so hišće hodžalo powědać a rozprawjeć; wosebje smy nazhonili, kak z pomocu našeje lubeje serbšćiny móžeš so dosć derje dorozumić z domjacymi.

Na kóncu chcemy so Bohu džakować za naš rjany zajězd do Krkonošow a za to, zo smy strowi zaso so wróćili do Łužicy. Z cyteje wutroby chcemy so wudžakować našim českim přećelom za přewšo lube přijěće a pohosćenje. Wulku stawu chcemy wuspěwać našemu bratřej sup. Wirthej, kiž je naš zajězd z wulkej prócy při-

Zyma je kolpje do hromady čěřila

hotował a je hłownu organizaciju na starosći měl.

Wjeselimy so hižo na zajězd w přichodnym léće! M. N.

Romski bamž Jan Pawoł II.

Bamžej Janej Pawolej I. bě jenož jara krótki čas jeho pontifikata spožčeny — 33 dnjow.

Po nim bu přěni raz w stawiznach romsko-katolskeje cyrkwyje Slowjan za bamža wuzwoleny, pólski kardinal Krakowski arcybiskop Wojtyła. Wón je sebi mjeno swjeho prjedownika wuzwolił Jan Pawoł II. Jako 57lětny je wón za dołhu dobu tón najmlóšći bamž.

Jako Krakowski arcybiskop bě so někotre razy ze serbskimi katolikami zetkał a je při tym přeco swoju wutrobnu přichilnosć wopokazał.

Tež my ewangelscy Serbjaj přejemy slowjanskemu bamžej w Romje Bože bohate žohnowanje we wysokim zastojnstwje.

Z wosadow

Přeměnenja w serbskich katolskich wosadach

W tutej nazymje je so w katolskich wosadach wjele přerjadowało. Farar Špitank-Bačonski je jako farski wuměnkar nětko duchowny wót starownje w Swinjarni. Na jeho městno je za noweho Bačonskeho fararja postajeny dotalny Kulowski kuratus Gerard Warnar. Kapłan Michał Brězan z Chróšćic je za noweho kuratusa do Kulowa přišoł. Jeho kapłanske městno w Chróšćicach je přewzał kapłan Anders z Radworja. Mjez Chróšćicami a Wotrowom je so wuměnenje stało. Chróšćanski farar Kral je Wotrowsku faru přewzał a Wotrowski farar Monsignore Měrcin Salowski, redaktor Katolskeho posoła a předsyda Zjednoćenstwa katolskich duchownych, Chróšćansku faru.

Za wšěch česćenych a lubych zastojnskich bratrow a jich wosady prosymy Boha wo žohnowanje.

Serbske bože služby w decembru

3. 12. 1978 — 1. adwent

Budestecy: 14 hodž. kemše (sup. Wirth), Budyšin-Michałska: 9 hodž. kemše ze spowědžu (wosadny farar P. Albert).

10. 12. — 2. adwent

Bart: 8.30 hodž. kemše (farar Siegfried Albert-Hrodzišćanski), Bukecy: 14.30 hodž. kemše ze spowědžu (wosadny farar Lazar), Huska: 13.30 hodž. kemše (sup. Wirth).

17. 12. — 3. adwent

Budyšin: 10 hodž. kemše ze spowědžu (sup. Wirth), Poršicy: 8.30 hodž. kemše ze spowědžu (sup. Wirth), Rakecy: 9.30 hodž. kemše hromadže z Njeswaćidłom (wosadny farar Lazar).

25. 12. — 1. džeň hodow

Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše (wosadny farar Albert).

26. 12. — 2. džeň hodow

Budyšin-Michałska: 9 hodž. kemše (wosadny farar Albert), Bukecy: 8.30 hodž. kemše (wosadny farar Lazar), Minakał: 8.30 hodž. kemše (wosadny farar Feustel), Njeswaćidło: 8.30 hodž. kemše (sup. Wirth).

Nowe léto 1979

Njeswaćidło: 8.30 hodž. kemše ze spowědžu (sup. Wirth).

6. 1. — Tři krale

Bukecy: 9 hodž. kemše (sup. Wirth).

7. 1. — 1. nježděla po Třoch kralow

Budestecy: 14 hodž. kemše (sup. Wirth).

Wulki džak za dary

Wi. w Bu. 50,— hr; Mi. w Roz. 50,—; Re. a Wo. we Wu. 1 300,— hr; Wi. w Bi. 150,— hr; Lo. w Ba. 20,— hr; Cy. w Zho. 100,— hr; Gro. w Cha. 270,—; Ba. w Hasb. 50,— hr; Wje. we Vel. 200,— hr; Še. w Ča. 30,— hr; Zo. w Bu. 20,— hr; Kra. w Le. 20,— hr; Eich. w Bo. 1 000,— hr; Čě. w Le. 20,— hr; Wi. w Co. 20,— hr; Pe. w Be. 40,— hr; No. w Drjo. 20,— hr; Wi. w Bu. 50,— hr; Na. w Zwi. 30,— hr; Gü. w Cha. 20,— hr.

Zapać Bóh luby Knjez!

Bjez Wašich darow Pomhaj Bóh njemóže wobstać.

Konto: 4962 — 30 — 110

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadza jónkróć za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjajuje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamotwity redaktor: Serbski superintendent na wusl. Gerhard Wirth w Budyšinje-Trělanach. — Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin. — Čišeć: Nowa Doba, čišćerňa Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1971)